

Holberg: Om Bierne

Version 2.1 - 17.09.2006.

122. Fabel

Om Bierne.

En fremmet Bie kom engang af en Hendelse ind udi en anden Biekube, hvor han blev vel og kierligen modtagen. Medens han der opholdt sig, erkyndigede han sig om Tilstanden i samme Biekube, hvilken han fandt at være slett og ynkværdig, og ansaae han den som et dødt Legeme uden Siæl: Han merkede der ikke mindste Tegn til Ambition, til Hurtighed, til subtile Videnskaber; han saae over alt slette og ringe Boeliger uden Zirat og Prydelse. Kort at sige, alt hvad som kom ham for Øyene var Tegn til U-videnhed og Armod: Han kunde derfor af Medlidenhed neppe bare sig for Graad, og gav saadan sin Medynk tilkiende for samme Steds Bier, sigende: Jeg finder denne eders Stad som en øde Lands-Bye mod andre Biers Stæder, hvor Alting svømmer udi Velstand og Rigdom, som ere Frugter af Activitet, Ambition og andre herlige Egenskaber, som de besidde. Han spurte dem videre, hvilke Guder og Gudinder de dyrkede: De svarede, at de levede under Beskyttelse af de Gudinder *Retfærdighed, Ydmyghed, Fornøyelighed*. Han sagde da: Det er nogle herlige Gudinder, som I dyrke, hvilke styrte eder i Foragt og Armod. Giver disse eders Beskyttersker Afskeed, og antager i deres Sted vore Guder, under hvis Beskyttelse eders Stad skal faae langt anden Skikkelse. De Guder som vi dyrke, ere *Ambition, Vellyst, Riigdom*, etc. De sagde da: Slige Guder fører jo Laster og Udyder med sig. Hvortil han svarede: Det er just slige Egenskaber, som I kalde Laster, hvorved den Velstand og de Herligheder erhverves, og hvormed vor Stad er velsignet. Derpaa begyndte han at afmale den Velstand, som fandtes i andre Biekuber, hvoraf de omsider bleve saa bevægede, at de besluttede at følge den fremmede Bies Raad, og at forvise de Gudinder, som de hidintil havde dyrket. En stor almindelig Forsamling blev derpaa berammet, udi hvilken efter de fleeste Stemmer blev fundet for godt, at *Retfærdighed, Ydmyghed, Fornøyelighed* og den uskyldige Fattigdom skulde forvises Staden, og i deres Sted indkaldes *Ambition, Vellyst, Rigdom* og andre Gudinder, som dyrkedes af deres Na- boer. De merkede strax ønskelige Frugter deraf: Thi Staden blev udi en Hast sig selv u-liig, og tillige med Laster tilvoxede udi Rigdom og formeent Velstand. Handel og Vandel, Manufacturer, Konster, subtile Videnskaber, og alt hvad som synes at bestyrke og ziire et Societet, kom udi fuld Drift, saa at de helligholdte den Dag, paa hvilken den fremmede Bie var kommen, som havde aabnet deres Øyen, og viset dem Vey til Velstand. Men hvad skeede? Efter nogen Tiids Forløb merkede de Frugterne af denne sminkede Velstand. Thi med Rigdom, Vellyst og Ambition fulgte Avind, Oprør, Vold, Rov, Mord, ubekiendte Sygdomme, som fødes af Overflod, og utallige andre Ulykker: Tilforn havde de udi deres Armod nok, efterdi de vare fornøye. Nu derimod leede de udi deres Rigdom Mangel, saasom de aldrig kunde fornøyes, men stedse tørstede efter meere. Kort at sige: Den heele Biekube blev forvandlet til en Røver-Kuule, saa at der var intet uden det som man kalder *Splendida miseria*, udvortes Glands og Zirat, men indvortes Forraadnelse: Dette foraarsagede, at de funde for godt at give de nye Guder Afskeed igien, og at kalde de gamle tilbage, hvorved Staden kom i sin forrige Skik igien.

Man seer, at denne Fabel sigter til at kuldkaaste Mandevilles Lærdom, hvilken udi den bekiendte Fabel om Bierne (Fable of the bees) søger at vise Lasters og Udyders Fornødenhed.

Epistola LXVIII.

[Om Bierne]

Til * *

Den *Decouverte*, som nyeligen er giort over Biernes Levemaade, Huusholdning, Arbeyde og Regiering, er saa forunderlig, at man kunde ansee den som en pur *Illusion*, hvis man ikke havde til *Guarands* saadanne Mænd som *Swammerdam*, *Maraldy*, og i sær den store Naturkyndiger *Reamur*, hvilke med ubeskribelig Fliid have udstuderet Biernes Natur og Idretter. En vis *Autor* haver nyeligen forfattet Biernes naturlige Historie paa *Reaumurs Memoires*: Og er den samme af saadan Beskaffenhed. Biekuben, siger han, kand lignes ved en velbebygget Stad, hvor man finder 16.000 til 18.000 Indbyggere. Staden er et *Monarchie*, som bestaaer af en regierende Dronning, af Hofmænd, Soldater, Handverksmænd og Almue. Dronningen *residerer* udi et Slot mit udi Staden: Hofmændene og de høye *Ministrer* boe udi *Paladser*, og Almuen udi ringe Huuse. Thi de Huller, som man seer udi Biekuben, ere Biernes Huuse, hvoraf nogle ere større end andre: De store beboes af Dronningens Hofsindere, og de smaa af Almuen. Hullerne kand ansees som *publique* Bygninger, hvilke tilhøre det heele *Societet*; Thi hos denne *Nation* er alting tilfelles: Nogle ere tilsluttede *Proviand* Huuse, hvorudi man forvarer Honning, for derpaa at have Forraad udi vanskelige Tider: Andre ere aabne *Magasiner* for Biernes daglige Føde: Udi andre igien legger man det raa og u-arbeydede Vox for de Bier, som arbeyde uden at gaae ud af deres Boeliger: Og de øvrige Huller, som ere fleest i Tallet, ere beskikkede til at imodtage de Ægg, hvor af nye Bier fremkomme. Udi Biekuben er gemeenligen kun en Dronning, nogle hundrede indtil tusinde Han-Bier, og indtil 16.000 Bier, som ere hverken Hun- eller Han-Bier, hvilke man kalder Arbeydere, efterdi det er af dem det heele Arbeyde drives. Man seer vel undertiden 3 eller 4 Hun-Bier; men efter Vinteren finder man aldrig uden en eeneste, hvilken er Biernes Dronning, og som Siælen udi Biekuben: thi, hvis man tager Hende bort, ophører all *Activitet* og Arbeyde, og den heele Stad vil i en Hast ødelegges. Dronningen er befriet for alt Arbeyde: Hendes Forretning bestaaer alleene udi at udlegge Æg, saa at af Hende alle de andre Bier fremkomme; Thi Hun kand udi en Tiid af 7 Uger føde 10 til 12.000 Unger, og henved 30 til 40.000 om Aaret. Hofmændene, eller rettere Hendes *Galans* og hvis Tall kand gaae indtil 1.000:, ere alle Han-Bier: Dem finder man gemeenligen i Biekuben ikke uden fra *May*-Maanets Begyndelse til *Julii*-Maanets Ende, da man seer dem ikke meere, efterdi de da fast alle ende deres Liv ved en voldsom Død: De samme er og befriede fra Arbeyde, og bestaaer deres Forretning alleene i at opvarte Dronningen hvis Mænd de ere; Saa at ligesom Tyrkiske og *Persianske Sultaner* have *Serails* af Qvinder, saa haver Biernes Dronning et talrigt *Serail* af Mands-Personer. Disse Opvartere spise ikke uden Honning, da derimod de andre Bier af Almuen nære sig meget af Vox, som de æde; og, naar de sidste gaae ud af Kuben om Morgenen tilig, førend Solen oprinder, og ikke komme tilbage uden ladne med Vox og Honning for det heele *Societet*, saa gaae Opvarterne derimod ikke ud førend mod Klokken 11 om Formiddagen, for at *divertere* sig, tage Luft og Spise, og begive sig tilbage *præcise* om Aftenen Klokken 6, saasom de frygte for den kaalde Luft. De have ingen Braad, saasom Naturen alleene haver dannet dem til Dronningens Forlystelse. De øvrige Bier, som befattes under det Navn af Almue, og ere af intet vist Kiøn, ere alle Arbeydere. Om deres daglige Forretninger vil jeg intet melde, saasom de tilforn have været bekiendte. Hvad Biernes Fødsel angaaer, da er intet forunderligere. Jeg haver forhen at Dronningen er Moder til dem alle. Hun kand paa engang gaae frugtsommelig med mere end 5.000 Ægg, hvilke hun udlegger paa saadan Maade: Naar Tiid er at føde, bliver hun geleidet af en stor Mængde Bier, og da begiver hun sig til alle Huller af Kuben, besøgende dem tvende Gange. Den første Gang stikker hun først Hovedet ind, og strax derpaa gaaer ud igien; Den anden Gang kryber hun baglends ind: Og skeer det første, for at see, om Hullet er tomt og rent, og om noget derudi findes, som kand gjøre Æggene Skade; Det andet skeer for at udlegge et Ægg, hvilket skeer udi et Øyeblik, og, efter at hun haver udlagt 5 eller 6 Ægg efter hinanden, hviler hun sig lidet. Undertiden gaaer hun et Hull forbi, naar hun mærker, at det enten er for lidet eller for stort for det Ægg, som skal udlegges; thi det er herved at mærke, at der i Kuben findes trende slags Huller, hvoraf nogle, som ere de mindste, beskikkes til de Ægg, hvoraf den gemeene Almue fremkommer: Andre, som ere større, modtage de Ægg, hvoraf de fornemme Bier eller

Dronningens Opvartere frembringes, og det tredie Slags, som ere af en anden Skikkelse, beskikkes til de Ægg, hvoraf Dronninger fødes. Det forunderligste herved er, at Dronningen eller Barsel-Qvinden aldrig tager feyl; men af Indskydelse veed, hvad slags Ægg hun udlegger, og derfor aldrig legger et gemeent Ægg udi et fornemme, eller et fornemme udi et gemeent eller lidet Hull. Man seer heraf, at Bierne leve under et *Monarchie* og under en Qvinde-Regiering, og at deres *Societet* er saa vel indrettet, at det giver de ordentligste Regimenter iblant Mennesker intet efter, men heller overgaaer dem alle; thi man seer her, at alle Bier arbejde for tilfelles Nytte, og agte det heele *Societets* Gavn høyere end egen Fordeel; hvilket ikke findes hos Mennesker. Man synes heraf at kunne tage det kraftigste Beviis til at igiendrive *Cartesianerne*, som holde Dyr for blotte *Machiner*. Men jeg haver viset udi et andet Brev til min Herre, at deres *Thesis* heller heraf bestyrkes; med mindre man vil sige, at Bierne besidde meer Forstand end Mennesker, ja fast meer end Engle; thi at en Bie kand forud vide, hvad slags Ægg hun udlegger, er noget, som ikke kand henføres til Siælens Virkning eller en fri Villie, men giver allene tilkiende, at visse Dyr drives som *Machiner* af en anden *Direction*, der udvirker at de i ingen Ting kand feyle. Jeg forbliver &c.

Redaktionelle noter

Moralske Fabler blev udgivet i 1751, Epistel 68 et par år før, i 1748.

Epistel 68 er vigtig i relation til Holberg's livslange diskussion af naturretten og folkeretten. Se nedenfor. Naturretten er diskuteret i: [»Et åbent sind? Om Holberg's tænkning«](#) [PDF-fil, pt. ca. 7 MB].

[Teksten er her sat uden afsnitsdeling, hvilket er i overensstemmelse med Holberg's skrivemåde. Hvis nogen ønsker en udgave med skilletegn, producerer jeg gerne én. Send en mail, hvis det er: Skilletegn i epistel 68 udbedes](#) [klik tv.]

Der er her indsat et punktum som skilletegn i tal som 16.000.

BA, 21.1.2006

Om Stædernes indvortes Dannelse

[Uddrag af 'Naturretten']

Saasom, for at skaffe sig Sikkerhed imod andre Menneskers Ondskab, intet bedre kand optænkes, end at enhver forsyner sig med saadan Hielp, hvorved onde Mennesker kand afskrekkes fra at anfalde nogen; thi Menneskernes Ondskab og Tilbøyelighed at skade andre kand ved ingen Ting kraftigere holdes tilbage, end naar der strax bliver viset en overhængende Ulykke, hvilken vil overkomme den, der anfalder en anden. Saadan Hielp kand nu ikke [286] have af nogen befæsted Stæd; thi at opholde sig der stedse for Sikkerheds skyld, var ikke andet end at leve udi et Fængsel, ey heller kunde nogen alleene beskytte sin Fæstning, og, om han vilde bruge andre af sine Venner dertil, stod han i Fare for dem selv, dersom han ikke paa en anden Maade forsikkrede sig ogsaa imod dem. Med Gevær kand man vel nogenledes beskytte sig imod een, men ikke imod mange; den Undsætning man kand have af vilde Dyr, er gandske liden og ubeqvem at holde fra sig saa stor Fare. Vel skrives der om Keyseren paa den Øe Zeilon, at han paa sit Slot Candy haver i Steden for Drabantere over 100 Elephanter, hvilke beskytte Keyseren, og straffe dem, der have forseet sig; men at de kunde blive beqvemme til saadant Brug, dertil behøves mange Menneskers Hielp. Derfor er intet bedre Middel at forskaffe sig Sikkerhed imod onde Menneskers Overvold end ved Mennesker selv, i det adskillige slaae sig sammen, og foreene deres Kræfter med hinanden.

Nu er det ikke tilstrækkeligt, om to eller tre alleene foreene sig sammen, men det maa være

en stor Mængde, og udfodrer Plato saa mange Borgere til en Stad, som kunde holde Naboerne tilbage, om de ville gjøre Ondt.

Blant saadanne mange Folk, som komme sammen at indstifte Stæder, udfodres Samtykke og Overeensstemmelse til at bruge de Midler, som ere fornødne til den Ende, thi omendskiønt mange havde slaget sig sammen, saa kunde de dog intet udrette, dersom de ikke ere overeensstemmende med hinanden, eller, om de til en Tid ere samdrægtige, og siden saasom Menneskernes Gemytter ere foranderlige, afsondre sig fra hinanden. Hvorfor det er ikke nok, at Folk have indgaaet en Pagt om saadan Foreening, men der maa ogsaa være Herredømme og Magt, der kand tvinge dem at holde fast ved det, som de eengang have foreenet sig om. Vel er sandt, at **Bierne** ere samdrægtige, og stemme overeens til det gemeene Beste, omendskiønt der er intet Herredømme eller Magt, som tvinger dem dertil; men, at man blant Menneskerne ikke kand [287] vente det samme, foraarsager deres Ærgierrighed, Misundelse, Had og andre Laster, som ikke findes hos Beesterne. Iligemaade Talen, hvorved det eene Menneske kand ophidse det andet til Oprør og Ondskab, saa, at Tungen ikke ubilligen kaldes en Basune til Krig og Oprør.

At Bierne leve udi saadan Samdrægtighed uden Tvang og Regiering kand ogsaa tilskrives dette, at de ingen fri Villie have: men drives af Naturen, som Machiner til alt, hvad de gjøre. Det samme maa man og sige om andre u-mælende Creatures visse Bevægelser, nemlig, at derudi er noget Mechanisk; thi en Fugl, før den udlegger Egg, tillaver Rede, hvilket en frugtsommelig Qvinde, der aldrig havde hørt tale om Barne-Fødsel og Barsel-Seng, ikke vilde tænke paa; Fuglene flyve ogsaa mod Vinteren til de sydlige Lande; da derimod et Menneske uden Information ikke veed, hvad Syd og Nord er, langt mindre, at det er varmere i et Land end udi et andet; saa at, om Beesterne gjøre saadant af beraad Hu, ere de begavede med større Forstand end Mennesker; Dog understaaer jeg mig ikke med Cartesianerne [= tilhængerne af filosofen Descartes] at gjøre dem til blotte Machiner, men siger alleene, at mange af deres Bevægelser ere puur Mechaniske.

Derfore til at indrette en Stad, udfodres to Pagte og en Forordning. Den første Pagt indgaaes af mange udi den naturlige Frihed, om at foreene sig med hinanden, og er fornødent, at enhver samtykker saadan Pagt; thi den, som ikke vil stemme overeens med de andre, maa blive uden for Borgerskabet.

Efter den første Pagt udfodres en Forordning, hvorledes Regieringen skal indrettes; thi, førend saadan Forordning bliver gjort, kand intet bestandigt forrettes, som hensigter til det gemeene Beste.

Derpaa er fornødent den anden Pagt, hvorved beskikkes den, eller de, som skulle forestaae Regieringen. Og forbinder den Regierende sig ved saadan Pagt, at bære Omsorg for det gemeene Beste, og de andre at være ham lydige, og undergive deres Villie hans Villie.

[288] Naar Regieringen er udi en Mands Hænder, da holdes det, som han forretter, ogsaa at forrettes af det heele Land, udi saadanne Sager, som angaae det Almindelige, saasom for Exempel, naar en Konge slutter Fred, Krig eller Forbund, men ikke udi hans private Sager, saasom, naar han gifter sig eller spiser, etc.

Derimod, hvad enhver Borger for sig eller hvad alle slutte uden Kongens eller anden Øvrigheds Minde, holdes ikke for at være Stadens Gierning, men ikkun en privat.

Dersom Regieringen er Aristocratisk, det er, hvor mange Herrer regiere, eller den er Democratisk, hvor den højeste Magt er udi den gemeene Almues Hænder, da holdes det for at være Stadens Villie, som besluttes af de fleeste Stemmer, af det Raad, til hvilket Regieringen er betroet, uden der udtrykkeligen er forordnet, hvor mange Stemmer der skal udfodres til at forestille alles Villie udi Almindelighed. Saaledes er ved Pavernes Udvælgelser forordnet, at den skal være Pave, som de tvende Trediedeele af Cardinalerne udvælge.

Aarsagen, hvorfor de fleeste Stemmer gielde, er, efterdi der er intet andet Middel til at gjøre Ende paa Sager og Tvistigheder, thi det synes u-rimeligt, at de fleeste skulle rette sig efter de færste, og omendskiønt nogle faaes Meening kunde undertiden være bedre, og Republiqven nyttigere [= nyttigere for Republiqven] end manges, ikke desmindre, dersom de fleeste udi samme Raad sige de andre imod, og holde deres Meening for den Beste, maa den staae fast, thi hvo skal dømme om, hvis Slutning er rigtigst, ikke de stridende Parter selv, ey heller en Opmand, efterdi hans Dom kand ogsaa tages udi Tvivlsmaal, saa at man skulde have fornødent en anden Opmand efter ham igien, ja de fleeste Sager ere af den Beskaffenhed, at de ikke kunde betroes nogen Opmand.

Dersom Stemmerne ere lige, kand der ingen Dom fældes, og holder Grotius for, at i saadan Fald den Skyldige bliver frikiendt, hvilken Frikiendelse de Græker kaldte Calculum Minervæ eller Minervæ Stemme, af den Fabel [289] om Oreste, hvilken, da han var fodret for Retten, og Dommerne havde deelt sig udi tvende Parter, dog saa, at deres Tal, som fordømte ham, var en Stemme stærkere end deres, som frikiendte ham, kom Minerva og kastede en album Calculum eller hvid Steen blant de andre, hvorved Tallet blev lige stort paa begge Sider, og Orestes derover frikiendt.

Hvad sig anbelanger det Spørsmaal, om at sammenføye Stemmerne, da maa man gjøre Forskiel paa de Stemmer, som gandske stride imod hinanden, og dem, hvoraf den eene indeholder Endeel af den anden. De sidste kunde vel sammenføyes, men ikke de første, saaledes, naar 3 Dommere dømme een at betale 20 Pund, andre 3 at betale 10, og de sidste 3 dømme til at betale ingen, da vinder den Slutning, som dømmer til at betale 10, efterdi den kommer saa vidt overeens med den første, thi udi 20 ere 10.

Saaledes udi en Ret, naar 3 Dommere dømme at radbrækkes, 3 til at halshugges, og 3 gandske frikiende, da føyes de 2 første Classer sammen, som begge paalegge Livs-Straf, og det Mildeste, nemlig, at halshugges, bliver Dommen; de derimod, som dømme gandske fri, kand ikke føyes med de andre, saasom Straf og Frikiendelse ingen Overeensstemmelse har med hinanden. Men naar 3 dømme fra Livet, 3 til Landflygtighed og 4 frikiende, kand efter denne Regul Stemmerne ikke sammenføyes; thi de, som dømme fra Livet, have ingen Overeensstemmelse med dem, som dømme at forlade Landet, ligesom Landflygtighed, som er en Straf, har ingen Overeensstemmelse med Frikiendelse, og staaer i saadan Fald Processen, indtil man faaer flere Assessores [= dommere]. Anderledes er det, naar Stemmerne ere delte udi 2 Classer, saa at 6 fordømme og 6 frikiende; thi da gjøre de mildeste Stemmer Dommen, og er da det, som kaldes Calculus Minervæ, hvorom tilforn er taled. Det er særdeles merkeligt udi Engeland, at ingen kand dømmes fra Livet uden alle Assessores ere eenstemmige.

Den Regiering, hvor en Person alleene haver den høyeste Magt kaldes Monarchisk, hvor de store Herrer regiere, [290] Aristocratisk, og hvor den gemeene Mand saavel som Adelen, Democratisk. Ved en Borger, naar man forklarer Ordet vidtløftig, forstaaes alle Undersaattere udi en Stad, men, naar det forklares nøye, betyder det dem alleene, som i Førstningen indstiftede Staden, og deres Efterkommere, nemlig Huus-Fædre. De, som alleene til en Tid opholde sig udi en Stad, ere vel ikke Borgere, efterdi de ingen Borger-Ret have forhvervet sig, ikke desmindre, saa længe de der forblive, maa de være Stadens Øvrighed undergivne, og ansees som Undersaattere, saa længe som det varer.

Den Borgerlige Regiering siges rettelig at være indstifted af GUD, thi saasom GUD befaler os at øve den naturlige Lov, befaler han os ogsaa at bruge de Midler, som dertil ere fornødne, nemlig, at indrette Regieringer, hvorved saadant haandhæves, derforuden lærer os ogsaa den hellige Skrift, at GUD samtykker Regieringer, og befaler Undersaatterne at være deres Øvrighed underdanige. Ellers disputeres meget om det høyeste Herredømmes eller Majestæts Generation [= skabelse], og findes derom 3 adskillige Meeninger, hvilke Pufendorf vidtløftig examinerer, J. N. et G. lib. 7. cap. 2.

Hvad sig anbelanger det Spørsmaal, hvem det tilhører at give Kongelig Titul og Værdighed? da svares dertil, at de samme, som kunde overandtvorde en den høyeste Magt, kunde ogsaa give saadant Navn og Titul, og derfor, naar et Folk overgiver

Regjeringen udi eens Hænder, giver det ham tillige med Ret at bruge Kongeligt Navn og Titul, hvorfore saadan Konge, saasom han ikke haver faaet sin Magt og Herredømme af nogen Fremmet, saa dependerer hans Kongelige Navn ikke af andre Kongers eller Republiqvers Samtykke; og som det var u-billigt at ville disputere ham sin Magt og Herredømme, saa var det ogsaa u-billigt at negte ham sin Titul, omendskiøndt han havde ikkun faa Lande at regiere over. Men, at en kand blive Konge, der tilforn har kiendt en for sin Over-Herre, er fornødent, at han forhverver sig samme Overherres Sam- [291] tykke {Samtykke} dertil, hvorudaf kand sees, at de, der have deres Lehn af andre, kunde ikke tage noget Kongeligt Navn uden Lehns-Herrens Samtykke, og torde derfor Alexandri Magni [= Alexander den Store's] Efterkommere ikke tage dem Konge-Navn, saa længe Alexandri Familie var ved Magt. Men hvilken Myndighed de Romerske Paver have taget sig at uddeele saadanne Titler, kand sees allevegne af Historierne, hvorledes Pave Paulus 4 gjorde Irland til Kongerige, kand sees af Petri Svavis Hist. Conc. Trid. lib. 5. og hvorledes Cosmus Mediceus bekom Titul af Store-Hertug, kand sees i Thuani Historie.

Redaktionel note

Holberg arbejdede på 'Naturretten' i hele sit voksne liv, fra 1714 til ca. 1750. Det vil ved lejlighed blive undersøgt hvornår ovenstående stykke er trykt første gang. Som tekstgrundlag er benyttet 5' udgave.

Holberg omtaler biavl i sin [betænkning over kvægsygen fra 1745](#), omend kun *en passant*.

Denne tekst indgår i ...

Denne tekst indgår i [»Et åbent sind? Om Holberg's tænkning«](#) **bd. 2: »Tekster«**. Evt. ændringer vil ske dér.

BA's Holberg-sider

De fleste af mine Holberg-artikler indgår i [»Et åbent sind? Om Holberg's tænkning«](#). Bogen foreligger som foreløbig udgave, der kan downloades gratis. Den vil blive udbygget og bearbejdet i løbet af 2006-2008. De artikler der har med [»Jeppe på Bjerget«](#) at gøre vil dog blive udgivet for sig i 2007.

I bogen er der afsnit om **Holberg's breve**, hans fortolkning af **naturetten og folkeretten**, hans **arbejde som filosof og teolog** - og en særlig del af hans **historieskrivning**; som eksempler på det sidste er valgt 'historier' om den albanske fyrste **Skanderbeg** og om profeten **Muhammed**.

I tilknytning til bogen har jeg samlet et [udvalg af Holberg-ting](#) [PDF] og lagt i en digital udgave på internettet. Det drejer sig bl.a. om komedien om **Gert Westphaler**, en række **epistler** og om værket om **natur- og folkeretten**.

Desuden har jeg påbegyndt en [oversigt over links \(og litteratur\) om Oplysningstiden](#).

ANDRE ARTIKLER (ENKELTE AF DISSE ER AF ANDRE FORF.):

ABRACADABRA: DIGITAL HOLBERG: artikler der er listet på *Open Directory Project*, her er de opdelt i emnegrupper | [Holberg's egne tekster](#) på nettet | [Rahbek's Holberg-udgave 1804-1814](#) | **Billeskov Jansen's udgave af:** [Værker i tolv bind](#) (indholdsfortegnelsen) | [Litteraturliste](#)

Teater: [Holberg-teater i Kalundborg](#) | [Holberg i Korsør](#) | [Krabasken i Kalundborg](#) [indgår i »Et åbent sind«] | [Niels Klim i Kalundborg](#) | [Niels Klim på Falster](#) | [Antihelten Jeppe](#) [indgår i »Et åbent sind«] | [Jeppe på gyngende grund](#) [om dansk-polsk opsætning; indgår i »Et åbent sind«]

Naturetten. Retsforhold (Supplerende): [Holberg og Bierne](#) | [Holberg, Naturetten og juristerne](#) (Ditlev Tamm i Kalundborg) | [Hugo Grotius](#) | [Deres velfortjente straf](#) (udstilling i Kalundborg)

Personer: [Holberg's konger](#) (Frederik IV, Christian VI og Frederik V) | Holberg's uven, juristen og historikeren [Andreas Hojer](#) | [Africanus og Gynther fra Havrebjerg](#)

Steder: [Sorø](#) | [Brorupgaard - Havrebjerg](#) | [Tersløsegård](#): Holberg's gods ved Sorø | [Theobald Stein's Holberg-statue ved Det Kongelige Teater i København](#)

Sprog: [Sprog og typografi](#) hos Holberg | **Udgivere og forskere:** [Thomas Bredsdorff](#) (Holberg-medaljen 2005)

Du kan åbne linkene så de fremkommer i **denne ramme** - eller så de fremkommer i et **nyt vindue**; brug *højreklik* til at vælge.

Denne rammes adresse: <http://bjoerna.dk/Holberg/links.htm> | Udgiver: [Kultursociolog Bjørn Andersen](#)